

דף כ"ו

סוחרים שביעית פסולים לעדות

הגמרא הביאה ברייתא המונה את אלו שהוסיפו על הפסולים לעדות, ושנינו שגם סוחרים שביעית נאסרו ואמר רבי שמעון בתחילה היו קוראין אותן אוספי שביעית. ומבאר הגמרא, שכוונתו לומר שבתחילה היו אומרים אוספי שביעית כשרים⁴⁰³, סוחרים פסולים. משרבו אלו שקנו מהעניים מה שאספו, חזרו לומר אחד זה ואחד זה פסולים. שאלו בני רחבה אם זו הכוונה, היה לברייתא לכתוב משרבו התגרים ולא משרבו האנסים? אלא בתחילה היו אומרים אחד זה ואחד זה פסולים. אלא שחזרו והכשירו את האוספים כיון שהתירו להם לעבוד. והטעם שהתירו⁴⁰⁴, משום שרבו האנסים שהם גובי המלך למס קבוע כל שנה על התבואות, וגם בשביעית היו צריכים לתת. שכך הכריז רבי ינאי צאו וזרעו בשביעית משום ארנונא.

מביאה הגמרא מעשה ברבי חייא בר זרנוקי ורבי שמעון בן יהוצדק, שהלכו לעבר שנה בעסיא. פגשם ריש לקיש והלך עמם, כדי לראות כיצד עושים. ראה אדם אחד שחרש, אמר להם אדם זה הוא כהן שחורש בשביעית. אמרו לו, יכול הוא לומר, שהוא שכיר גוי או שנשכר לחרוש משום ארנונא. עוד ראה אדם שזמר בכרם, שוב אמר להם הרי זה כהן וזומר בכרם בשביעית, אמרו לו, יכול הוא לומר שעושה כן כדי לקחת מהזמורות לקשור בבית הבד שיוכל למסוק ולא לתועלת הכרם. אמר להם, לבו יודע אם זומר לעקל בית הבד או לעקלקלות ורוצה לעבור על דת. ומוכיחה הגמרא שדבר זה אמר להם בפעם השניה, שאם בראשונה גם כן יכלו לומר לו שעושה כן בשדה נכרי או משום ארנונא.

כהנים נחשדו על קדושת שביעית ומבאר הגמרא, שריש לקיש דיבר על כהן משום שמצינו שנחשדו לעבור על שביעית. ששנינו, סאה תרומה שנפלה למאה סאין של פירות שיש בהם קדושת שביעית, היא בטלה ברוב ומותר לזר לאוכלה עד זמן הביעור. ואם נפלה התרומה לפירות שביעית הפחותים ממאה כנגדה, דין הפירות שירקבו ואסורים באכילה. ושאלה הגמרא, מדוע אסור לבעלים למכור את הפירות לכהנים בזול כדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה שמילא היה חייב לתתם לכהן, ומדוע יפסיד את כל שווי הפירות⁴⁰⁵? ואמר רב חייא משמו של עולא, זאת אומרת נחשדו כהנים על שביעית להשהות פירות אחר זמן הביעור. שהואיל והתורה התירה להם לאכול תרומה וקודשים, יאמרו שגם

403 שהרי יכולים לאוכלם קודם זמן הביעור. רש"י.

404 ומשום ששביעית בזמן הזה מדרבנן, התירו.

405 ואין כאן איסור של סחורה בשביעית, או משום שמותר למכור שביעית ע"מ לאכול היא ודמיה קודם הביעור. רש"י. או שהאיסור כשמוכרה בשוק כעין חנות שדומה לסחורה. אבל פעם א' בעין אקראי בעלמא ליכא משום סחורה. תוס'.

פירות קדושת שביעית מותר להם, ומשהים אחר זמן הביעור.

המעשה בריש לקיש ועיבור השנה לאחר ששאלם כך ריש לקיש אמרו עליו החכמים שהלך עמם, שהוא מטריח עליהם בשאלותיו. כשהגיעו לעלייה שמעברין בה שנה, עלו לעליה והעלו איתם את המדריגות כדי שריש לקיש לא יבוא אחריהם. בא לפני רבי יוחנן ושאלו, האם בני אדם החשודים על השביעית כשרים לעבר שנה, והרי הם לא העירו למי שעבד בשביעית? חזר ואמר, אין להקשות ולפוסלם, משום ששנינו לגבי שלשה רועי בקר שחכמים הכשירום לעניין עיבור. אולם שוב חזר ואמר, שבכל זאת יש לפוסלם, שכיון והקלו בעניין שביעית נחשבים קשר רשעים, ואין כאן מנין של בית דין. אמר רבי יוחנן, זו צרה ובעיה במה שקרא עליהם קשר רשעים. כשבאו לפני רבי יוחנן, אמרו לו כיצד ריש לקיש אמר עליהם שהם רועי בקר ומר לא אמר לו כלום? אמר להם, ואם הוא אמר עליכם רועי צאן מה אוכל לומר לו?.

מהו קשר רשעים שואלת הגמרא מה הכוונה 'קשר רשעים'? ומביאה הגמרא, ששבנא היה דורש לפני שלש עשרה ריבוא תלמידים, והמלך חזקיה היה דורש לפני אחר עשר אלף תלמידים. כשבא סנחריב וצר על ירושלים, כתב שבנא פתק וזרקו בחץ מחוץ לחומת ירושלים, וכתב שבנא וסיעתו מוכנים להשלים איתכם, חזקיה וסיעתו לא השלימו. כיון שראה חזקיה כך פחד שמא הקדוש ברוך הוא אחר דעת הרוב, אמר לו הנביא ואמר לו שהם נחשבים 'קשר רשעים' וקשר רשעים אינו מן המנין ואין לחשוש שהם הרוב. הלך שבנא מתוך שהתגאה ומרד במלכות, ובא לחצוב לו קבר בקברי בית דוד. בא נביא ואמר לו "מה לך פה ומי לך פה", שהקדוש ברוך הוא יענישו ב"טלטה גבר". אמר רב, טלטול של גבר קשה משל אשה. אמר רבי יוסי ברבי חנינא שבנא פרחו בו צרעת.

ואומרת הגמרא ששנינו שמתוך שביקש קלון בית אדניו, לפיכך נהפך כבודו לקלון. כשביקש לצאת מהעיר, בא גבריאל וסגר את הדלת מאחוריו ונשאר סיעתו בעיר⁴⁰⁶. אמרו לו חיילי סנחריב, הרי כתבת לנו שיש לך סיעה גדולה היכן היא? אמר להם הם חזרו בהם והטעונו. אמרו, כיון ששחק עליהם יענישוהו. נקבוהו בעקביו, ותלאוהו בזנבי סוסיהם והיו מגררין אותו על הקוצים ועל הברקנים. אמר רבי אלעזר, שבנא בעל הנאה היה⁴⁰⁷ שנאמר בו "הסוכן" והוא לשון חימום והנאה, שנאמר "ותהי לו סוכנת".

פירוש הכתוב "צדיק מה פעל" מביאה הגמרא שנחלקו רב יהודה ורב עינא בביאור הכתוב "כי השתות יהרסון צדיק מה פעל", אחד אמר, אילו חזקיה

406 עמוד ב'

407 כמשמעו וי"א משכב זכור. רש"י.

וסיעתו נהרסים, מהו השכר שהקדוש ברוך הוא משלם לצדיקים. ואחד אמר, אילו בית המקדש נהרס בעצתו של שבנא, היכן היו רואים את נפלאותיו של הקדוש ברוך הוא. ועולא אמר, אילו מחשבותיו של אותו רשע אינן נהרסות, מהו השכר שמשלם הקדוש ברוך הוא לצדיקים. שואלת הגמרא, לשון הכתוב "כי השתות וכו'", מובן לפי מי מדורש לעניין מחשבתו של שבנא שנאמר "ולא שת לבו" וכן למי שדורש לעניין בית המקדש הואיל ויש את אבן השתיה⁴⁰⁸ ששנינו, אבן היתה שם מימות נביאים הראשונים ושתייה היתה נקראת. אלא למי שדרש לגבי חזקיה וסיעתו, היכן מצינו שצדיקי נקראו 'שתות'? עונה הגמרא, מצינו כן בכתוב "כי לה' מצקי ארץ וישת עליהם תבל". או מהכתוב "הפליא עצה הגדיל תושיה" שהתורה ולומדיה נקראים תושיה שהעולם משותת עליהם. אמר רבי חנן, למה התורה נקראית בכתוב בשם תושיה? עונה הגמרא, מפני שהיא מתשת כחו של אדם. דבר אחר, שניתנה בחשאי מפני השטן, שאינו רוצה שתמתן לעולם⁴⁰⁹. דבר אחר, נקראית תושיה משום דברים של תוהו שהם הדיבור של לימוד התורה שאין בו ממשות אלא דיבור בלבד, והעולם משותת עליהם.

דאגו הלב משכחות הלימוד אמר עולא, מחשבות של דאגת הלב על מזונותיו של אדם, משפיעים אפילו לדברי תורה שישכח לימודו⁴¹⁰, שנאמר: "מִפֶּר מַחְשְׁבוֹת עֲרוּמִים וְלֹא תַעֲשִׂינָה יְדֵיהֶם תּוֹשִׁיָה", שהבורא נותן מזונות ומבטל מחשבות מלבם כדי שלא ישחו לימודם. אמר רבה, אם עסוקין לשמה, אין מחשבות דאגה אלו משפיעים, שנאמר: "רַבּוֹת מַחְשְׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וְעֵצַת ה' הִיא תְקוּם" עצה שיש בה דבר ה' היא תקום לעולם.

משחקי בקוביא שיש להם אומנות למדנו שלרבי יהודה אם יש להם אומנות אחרת כשרים. אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר, כולם צריכים הכרזה בבית דין. ואמר רבי יהודה. ואמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר, אחד אמר צריך הכרזה ואחד אמר לא צריך הכרזה. ואומרת הגמרא, מובן לפי מי שסובר שלא צריך הכרזה, שזה מה שאמר רב יהודה אמר רב סתם רועה פסול. אלא לפי מי שסובר שצריך הכרזה, מדוע סתם רועה פסול? עונה הגמרא כיון שבסתם מכריזים כבר עליך מספרת הגמרא, שהיה מתנה שהיו חתומים עליה שני גזלנים. סבר רב פפא בר שמואל להכשירה שהרי לא הכריזו עליהם. אמר לו רבא, מובן שבגזלן דרבנן צריך הכרזה, אבל בגזלן דאורייתא לא צריך.

408 שממנה נשתת עולם שנאמר (תהלים נ) דיבר ויקרא ארץ ואומר מציון מכלל יופי וגו'. רש"י.

409 שהוא מקטרג ואמר תסתפק לעליונים ולא ימסרו הלוחות ביד משה

410 ל"א מחשבה שאדם מחשב כך וכך אעשה כך וכך תעלה בידי מועלת להשביח הדבר שאין מחשבתו מתקיימת אפילו לדבר תורה כגון האומר עד יום פלוני אסיים כך וכך מסכתות בגיטא

אמר רב נחמן⁴¹¹, אוכלי דבר אחר פסולין לעדות. וכל זה שאוכלים בפרהסיא, אבל בצינעה לא. ואף

כשאוכלים בפרהסיא פסולים רק כשיכולים לאכול בצינעה, אבל אם אין יכולים כשרים שעושים כן כדי לחיות. אמר רב נחמן, החשוד על העריות כשר לעדות. אמר רב ששת, יענה לי מורי האם אדם שחייב ארבעים מלקות יהיה כשר להעיד? אמר רבא ומודה רב נחמן לענין עדות אשה שהוא פסול. אמר רבינא ויש אומרים רב פפא, לא אומרים שהוא פסול לעדות אשה אלא להוציאה מבעלה. אבל אם מעיד כדי שתנשא מותר שאין חשד. והחידוש שהייתי אומר שכך יהיה עדיף לו שנתנשא שיהיה לאחר מכן "מים גנובים ימתקו וגו'" לזה השמיע שכשר, שכן כך לפי שתנשא יותר מצויה לפניו.

ואמר רב נחמן, גנב ניסן וגנב תשרי, אין שמו גניבה. וכל

זה באריס שמורה לעצמו היתר לקחת מעט לעצמו בדבר שנגמרה מלאכתו. מביאה הגמרא מעשה באריסו של רב זביד אחד גנב קב שעורים ופסלו, ואחד גנב אשכול תמרים ופסלו. מעשה בקוברי מתים שקברו מת ביום טוב ראשון של עצרת, ונידה אותם רב פפא, ופסלם לעדות. הכשיר אותם רב הונא בנו של רב יהושע. אמר לו רב פפא, והרי הם רשעים. ובכל זאת כיון שהם סברו שעשו מצוה חזרו למעשיהם, שחשבו שעדיף לקבל נידוי ככפרה על המצווה.